

www.topsrpska.com

Smešten na desnoj obali starog toka reke Tise, Čurug je planski građeno mesto ušorenih kuća i unakrsno presečenih ulica. Bio je najveće naselje u Šajkaškoj, a danas mesto sa najvećem odlivom stanovnika u žabaljskoj opštini. Pre Drugog svetskog rata imao je preko 11.000 stanovnika, prema popisu iz 2011. tek nešto više od 8.000. Pre prokopavanja novog toka Tise (1858) ova reka je imala veliki značaj za Čurug, koji je bio pristanište i značajno trgovačko mesto. Svake jeseni žitarice su tovarene u lađe i prevožene do svih krajeva Monarhije. Pre trgovine u Čurugu je cvetalo zanatstvo. Početkom XVIII veka u Čurugu je bilo 18 ribara, lađar, dunder, mesar, kočijaš, čurčija, dvojica abadžija, kolar. Mesto je imalo i suvaču i suvačare. Prvu gostionicu sa prenoćištem „Kod dva bela goluba“ otvorio je 1809. trgovac Petar Konački, koji će do 2015. zakupljivao i krčme. Na Tisi u Čurugu je 1825. bilo devet vodenica, 1914. raspisani su konkurs za uvođenje električnog svetla po ulicama i u domove. Između dva rata tu su bila dva mlina, ciglana i mlekara, dve zemljoradničke zadruge (1901. i 1941.).

Godine 1843. Čurug je dobio i svoju vetrenjaču. Nju je neki Čuružanin kupio u Mađarskoj i splavom je preneo do Čuruga. Danas je poznata kao „Rođina vetrenjača“ bez krila, ali očuvanog mehanizma i mlinskog kamena. Restaurirana je, ali je bez ikakve namene. Čurug je postao pretežno poljoprivredni kraj tek komasacijom iz 1894. od kada se intenzivno grade salaši i obavljaju svi poljoprivredni radovi.

Zabeleženo je i da je Čurug imao školu 1785., da je Srpska čitaonica otvorena 1869. na predlog učitelja Stevana Jankovića, čijom je zaslugom osnovano i Srpsko crkveno pevačko društvo godinu dana ranije. Kultuno-prosvetno društvo „Kolo“ počelo je sa radom 1902., a 1907. i Društvo „Srpski soko“. Uporedno su osnivane i Mađarska čitaonica, Mađarsko pevačko društvo, Jevrejsko ukopno društvo i dr. Čurug je imao svoje uspone i svoje padove. Najveći pad bio je u vreme zloglasne racije na pravoslavni Božić, januara 1942..

Najveća znamenitost Čuruga je Crkva Vaznesenja Gospodnjeg, treća u nizu čuruških crkava. Prva pravoslavna crkva u Čurugu podignuta je 1742. od pletara, ali kako je stanovništvo mesta raslo, vrlo brzo ukazala se potreba za izgradnjom veće crkve. Nova je izgrađena na mestu

stare 1773. uz blagoslov vladike bačkog Arsenija, i bila osvećena na Spasovdan iste godine. U njoj je vršena služba sve do 1848. kada je u vreme bune, od strane Mađara, zajedno sa selom, spaljena. Zbog blizine reke i mogućih poplava izgradnja nove crkve započeta je 1858. u centru sela, a osvećena od vladike baškog Platona (Atanackovića) 1862. godine. Srpska pravoslavna crkva Vaznesenja Gospodnjeg u Čurugu predstavlja spomenik kulture u kategoriji nepokretnih kulturnih dobara od izuzetnog značaja.

Crkva Vaznesenja Gospodnjeg je izgrađena po projektu austrijskog vojnog inženjera Jožefa Krafta i prvobitno je imala samo jedan toranj. Naknadno, kako kažu zbog „čuruškog inata“ i potrebe da pokažu svoj prosperitet, podignuta su dva niža tornja visine 32 metra koja su sa centralnim, visokim 55 metara, činili skladnu celinu.

„Crkva Vaznesenja Gospodnjeg je jednobrodna neoklasistička građevina monumentalnih razmara (dužine preko 50, širine 17 metara), na kojoj dominiraju neorenesansni elemeti, čime je postignut utisak reprezentativnosti. Glavni ulaz je istaknut tremom koji grade dva para korintskih stubova. Masovni ikonostas od belog mermera projektova je Mihailo Valtrović, upravnik Narodnog muzeja, osnivač Srpskog arheološkog društva, pokretač prvog stručnog časopisa Starinar, kreator spektakla koji je pratio krunisanje Kralja Petra I, a oslikao Đorđe Krstić, uz Paju Jovanovića i Uroša Predića najznačajniji srpski slikar realizma, u poslednjoj deceniji XIX veka. Ovim poduhvatom je realizovana njihova zajednička ideja o nacionalnoj umetnosti, koja i pored čvrstih veza sa tradicijom nije izgubila interesovanje za moderna evropska strujanja. Konzervatorski radovi izvedeni su 1960. i 1972. godine“ (Izvor: Spomeničko nasleđe Srbije, Zavod za zaštitu spomenika kulture Srbije, 1998.)

Ovu crkvu krase i njena zvona. Harmoničnost melodija čuruških zvona, Velikog kontra „Ge“ teškog 4.775 kg, srednje starog velikog „Ce“ teškog 1.733 kg, zvona „E“ teškog 1.030 kg i „As“ starog zvona teškog 446 kg svojevremeno je kontrolisao i čuveni kompozitor Isidor Bajić.

